

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 18.7.2008
COM(2008) 480 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI, REĢIONU KOMITEJAI UN
EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI**

**Septītais ziņojums par praktiskajiem sagatavošanās pasākumiem euro zonas turpmākai
paplašināšanai**

{SEC(2008) 2306}

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI, REĢIONU KOMITEJAI UN
EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI**

**Septītais ziņojums par praktiskajiem sagatavošanās pasākumiem euro zonas turpmākai
paplašināšanai**

1. IEVADS

2008. gada janvārī euro zona aptvēra 15 no 27 ES dalībvalstīm. No pārējām 12 valstīm 10 ir „dalībvalstis ar izņēmuma statusu“, kas, domājams, ieviešīs euro, tiklīdz tās būs panākušas atbilstību Līgumā paredzētajiem noteikumiem¹. Dānijai un Apvienotajai Karalistei euro ieviešana nav saistoša.

Papildus konverģences kritēriju izpildei dalībvalstīm jāveic plaši praktiski pasākumi, lai sagatavotu visas valsts ekonomikas nozares, pārvaldes iestādes un iedzīvotājus euro ieviešanai. Lai atvieglotu valstīm pāreju uz euro, Komisija ir ņēmusi vērā pieredzi, kas gūta euro skaidrās naudas ieviešanas procesā 2002., 2007. un 2008. gadā, un sagatavojusi “Ieteikumu par pasākumiem, kas veicami, lai atvieglotu turpmāku pāreju uz euro”². Dalībvalstis, kuras gatavojas pārejai uz euro, ir aicinātas ņemt vērā šo ieteikumu.

Šajā ziņojumā ir novērtēta pašreizējā situācija saistībā ar praktiskās sagatavošanās darbiem pārejai uz euro, kurus veic Slovēnija. Pēc Padomes lēmuma, kurā secināts, ka šī dalībvalsts atbilst euro ieviešanai vajadzīgajiem nosacījumiem, tā pievienosies euro zonai 2009. gada 1. janvārī. Pievienotajā Komisijas darba dokumentā sniegta sīka informācija par sagatavošanās darbiem citās attiecīgajās dalībvalstīs.

2. SITUĀCIJA SAISTĪBĀ AR SAGATAVOŠANĀS DARBIEM SLOVĀKIJĀ

Slovākija pieņems euro 2009. gada 1. janvārī, piemērojot “lielā sprādziena” scenāriju.

2005. gada jūlijā pieņemtajā Valsts plānā euro ieviešanai ir radīts vispārējs pamats praktiskiem sagatavošanās darbiem, lai pārietu uz euro, un izklāstīti dažādām ekonomikas nozarēm un valsts pārvaldes iestādēm veicamie uzdevumi. Plānu atjaunināja 2007. gada martā un 2008. gada aprīlī.

Reglamentējošus noteikumus pārejai uz euro iekļāva „jumta likumā”³. Šo tekstu plaši apsprieda ar Eiropas Komisiju, jo likums bija paredzēts arī, lai novērstu visas nesaderības un nepilnības, kuras bija konstatētas iepriekšējos konverģences ziņojumos. „Jumta likumā” ir noteikti principi un noteikumi, kas jāievēro skaidrās un bezskaidrās naudas nomaiņas laikā

¹ Komisija un ECB konverģences ziņojumos regulāri novērtē atbilstību Māstrihtas konverģences kritērijiem. Pēdējo konverģences ziņojumu (COM (2008)248) pieņēma 2008. gada 7. maijā.

² Komisijas 2008. gada 10. janvāra Ieteikums par pasākumiem, lai atvieglotu turpmāko pāreju uz euro (2008/78/EK).

³ 2007. gada 28. novembra Likums Nr. 659/2007 Coll. par euro ieviešanu Slovēnijā un dažu tiesību aktu grozījumiem.

(piemēram, nolīgumu nepārtrauktība, cenu neitralitāte un iedzīvotāju ekonomisko interešu aizsardzība, obligāta cenu dubultā norādīšana), izraudzītas kontroles iestādes, noteiktas sankcijas iespējamo noteikumu pārkāpumu gadījumā un paredzēti nepieciešamie grozījumi citos juridiskajos tekstos.

2.1. Valūtas nomaiņas vadība un organizēšana

Sagatavošanās darbu vadības institūcija ir Valsts koordinācijas komiteja, kuru kopīgi vada finanšu ministrs (valsts koordinators) un Slovākijas Valsts bankas direktors. Valsts koordinācijas komiteja pārrauga Valsts plāna euro ieviešanai īstenošanu.

Valdība ir izveidojusi arī *ad-hoc* amatu „valdības pilnvarotais euro ieviešanai”; šī persona koordinē ikdienas sagatavošanās darbus un vērš uzmanību uz iespējamām problēmām. Sagatavošanās darbu tehniskie jautājumi tiek apspriesti piecu darba komiteju līmenī; katru no tām pārrauga cita ministrija vai arī Slovākijas Valsts banka.

Vismaz reizi trīs mēnešos darba komitejas ir regulāri tikušās sanāksmēs un ziņojušas par savām darbībām Valsts koordinācijas komitejai un valdības pilnvarotajam. Katra komiteja sastāv no attiecīgo valdības struktūru un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem.

- **Slovākija ir ievērojusi Ieteikuma 2008/78/EK 1. pantu: „Dalībvalstīm jāizveido pienācīgas specializētas struktūras, kas plānotu, koordinētu un sekmētu euro ieviešanai nepieciešamos sagatavošanās darbus.”**
- **Tomēr pastāv zināmas bažas par esošās koordinācijas struktūras efektivitāti. Valsts koordinācijas komiteja ir izveidota ļoti augstā politiskajā līmenī un nespēj pietiekami iedziļināties tehniskos jautājumos. Valdības pilnvarotās personas birojam ir ļoti ierobežots darbinieku skaits un tas nodarbojas galvenokārt uz saziņas jautājumiem. Lai uzlabotu procesa dalībnieku darbības koordināciju un spētu efektīvi novērst iespējamās krīzes situācijas, ir jāpastiprina Slovākijas valūtas nomaiņas sagatavošanās darbu uzraudzība.**

2.2. Valsts pārvaldes iestāžu veiktie sagatavošanās darbi

Sagatavošanās darbus, ko veic valsts pārvaldes iestādes, reģionālās pārvaldes iestādes un pašvaldības, vada Valsts pārvaldes darba komiteja. Valsts koordinators ir ieteicis visām administratīvajām iestādēm izveidot euro koordinācijas vienības. Komitejas uzdevumā veiktais pētījums par sagatavošanās darbiem IT sistēmu pārveidei liecina, ka kopš 2008. gada jūnija gandrīz 80 % no centrālās, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādēm ir bijis saraksts ar IT sistēmām, kam nepieciešams veikt pielāgošanu, bet tikai 18 % no tām ir patiešām veikušas pārveidoto sistēmu pārbaudes. Šīs agrās pārbaudes mērķis bija motivēt pārvaldes iestādes pārbažu veikšanai; nākamo pārbaudes kārtu rezultāti varētu būt ievērojami labāki.

Centrālās un reģionālās pārvaldes iestādēm ir pašām savas personāla apmācības stratēģijas, un tās veic darbu, lai pielāgotu oficiālās veidlapas, kā arī atsauces vērtības un robežvērtības. Valsts budžetu šobrīd sastāda Slovākijas kronās, un tas tiks pārrēķināts euro. Izmaksas saistībā ar sagatavošanos pārejai uz euro tika iekļautas 2008.–2009. gada budžetos. Saskaņā ar „jumta likuma” noteikumiem visi iedzīvotāju maksājumi valsts budžetā ir jānoapaļo uz leju, savukārt valsts budžeta izdevumi jānoapaļo uz augšu.

- **Slovākija ir izstrādājusi visaptverošu stratēģiju, kā pielāgot valsts pārvaldi pārejai uz**

euro.

- **Tomēr lielāka vērība ir jāpievērš to ierēdņu praktiskai apmācībai, kuri strādā ar skaidru naudu un/vai tiešā kontaktā ar cilvēkiem.**

2.3. Euro skaidrās naudas ātras ieviešanas nodrošināšana

Par sagatavošanās darbiem euro skaidrās naudas ieviešanai un Slovākijas kronu skaidrās naudas izņemšanu no apgrozības ir atbildīga Slovākijas Valsts banka.

- Vajadzība pēc euro banknotēm un monētām

Lai aizstātu apgrozībā esošās Slovākijas kronas, Slovākijas Valsts banka ir pasūtījusi 188 miljonus euro banknošu un 500 miljonus euro monētu. Banknotes aizdos Austrijas Valsts banka, bet monētas kals Slovākijas Kremnicas Monētu kaltuve. Šī monētu kaltuve ir veiksmīgi izkalusi Slovākijas euro monētu izmēģinājuma paraugus. Monētu ražošanas un uzglabāšanas telpas drīzumā tiks pārceltas uz atjaunotajām telpām, kas atbilst augstiem drošības standartiem. Tā kā šai monētu kaluvei ir pieredze ārvalstu klientu liela apjoma pasūtījumu izpildē, tai nevajadzētu rasties grūtībām Slovākijas euro monētu kalšanā.

- Nacionālās valūtas skaidrās naudas izņemšana no apgrozības

Slovākijas Valsts banka prognozē, ka atpakaļ tiks saņemti aptuveni 165 miljoni banknošu un 425 miljoni kronu (kopējais svars — 1900 tonnas). Lai nodrošinātu pietiekamas uzglabāšanas un apstrādes jaudas, Slovākijas kronu skaidrās naudas iznīcināšanu sāks pirms euro priekšlaikus piegādes perioda sākuma. Atpakaļ saņemtās kronu banknotes uzglabās un iznīcinās Slovākijas Valsts bankas telpās, bet kronu monētas koncentrēs un izņems no apgrozības galvenokārt Kremnicas naudas kaltuvē.

- Euro priekšlaikus piegāde un pakārtotā priekšlaikus piegāde bankām

Euro skaidrās naudas **priekšlaikus piegāde** bankām sāksies 2008. gada oktobrī. Slovākijas Valsts banka Kremnicas monētu kaltuvē atvērs īpašu filiāli, kas būs atbildīga par euro monētu priekšlaikus piegādes koordinēšanu. Slovākijas Valsts banka ir parakstījusi priekšlaikus piegādes nolīgumus ar 16 komercbankām. Nolīgumi ir balstīti uz 2008. gada maija banku prognozēm par nepieciešamajiem priekšlaikus piegādājamās euro skaidrās naudas apjomiem. Pasūtītie banknošu daudzumi ir diezgan nelieli: 51 miljons euro banknošu, t.i., 27 % no kopā 188 miljoniem banknošu, ko Slovākijas Valsts banka paredzējusi laist apgrozībā (salīdzinājumā ar 92,5 % Maltas gadījumā, 80 % Kipras gadījumā un vidējo rādītāju 67 % euro zonas dalībnieku pirmās grupas valstīm). Euro monētu pasūtījumi laikā no 2007. gada septembra līdz 2008. gada martam pieauga par 60 % līdz 320 miljoniem monētu (64 % no plānotā emitēto euro monētu daudzuma). Slovākijas Valsts banka turpmākajos mēnešos sagaida jaunus banknošu un monētu pasūtījumus. Lielāko daļu banknošu un monētu (attiecīgi 81,5 % un 75 %) priekšlaikus piegādās trīs lielākajām komercbankām.

Nelielie priekšlaikus piegādes pasūtījumu apjomi daļēji ir netieši saistāmi ar ierobežoto interesi, ko uzņēmumi izrādīja par **pakārtoto priekšlaikus piegādi**. 2008. gada martā tikai 12 000 uzņēmumu (16 % no visiem 73 000 uzņēmumiem, kas strādā ar skaidru naudu) bija paiduši vēlmi, lai tiem veiktu euro pakārtoto priekšlaikus piegādi. Slovākija ir nolēmusi

nesagatavot uzņēmumiem īpašus euro monētu sākuma komplektus, lai gan tas ir paredzēts Komisijas Ieteikumā 2008/78/EK. Tādējādi MVU varēs iegūt pietiekamas euro skaidrās naudas summas tikai pirmajām dienām, parakstot īpašu nolīgumu ar banku. Tāpēc ir nepieciešami papildu centieni palielināt pakārtotās priekšlaikus piegādes apjomu. Jāveicina arī nesen pieņemto vienkāršoto ECB vadlīniju par pakārtotu priekšlaikus piegādi izmantošana.

Euro skaidrās naudas pārvadājumus pakārtotajai priekšlaikus piegādei pārsvarā veiks pieredzējuši privāti skaidras naudas pārvadājumu uzņēmumi. Lieliem skaidras naudas pasūtījumiem Slovākijas Valsts banka nodrošinās bezmaksas transporta pakalpojumus. Skaidras naudas pārvadājumi uz Slovākijas Valsts banku vienmēr notiks policijas pavadībā. Patlaban policijas eskorts skaidras naudas pārvadājumiem uz/no komercbankām nav paredzēts.

- Pakārtota priekšlaikus piegāde iedzīvotājiem

Sākotnēji Slovākija nebija plānojusi piegādāt euro monētu **mini komplektus** plašākai sabiedrībai. Pēc plašām apspriedēm ar Komisiju attiecīgās iestādes nolēma iekļaut mini komplektu sagatavošanu valsts plāna 2008. gada aprīļa atjauninājumā. Tādējādi iedzīvotājiem būs iespēja iegādāties mini komplektus SKK 500 (aptuveni EUR 16,60) vērtībā. Slovākijas Valsts banka ir pasūtījusi 1,2 miljonus mini komplektu, tomēr šis daudzums var izrādīties nepietiekams. Iepriekš notikušo valūtas nomaiņu laikā gūtā pieredze liecina, ka parasti tiek pārdots viens mini komplekts uz vienu mājsaimniecību (Slovākijā ir aptuveni 2 miljoni mājsaimniecību). Turklāt, tā kā nav paredzēta sākuma komplektu sagatavošana mazumtirgotājiem, mini komplektu iegādē varētu būt ieinteresēti arī MVU. Tāpēc būtu jāapsver iespēja veikt mini komplektu papildu pasūtījumu.

Pretēji Kipras un Maltas praksei Slovākijas komercbankas neplāno pirms euro ieviešanas dienas nodrošināt kronu bezmaksas apmaiņu pret euro, piemērojot oficiālo pārrēķina kursu. Iedzīvotājiem adresētajai **kampanai par atbrīvošanos no skaidras naudas uzkrājumiem** jāsākas 2008. gada jūlijā. Zināmas problēmas varētu rasties vecāka gadagājuma cilvēkiem (aptuveni 1 miljonam personu), jo viņi bieži vien krāj skaidru naudu un reti izmanto elektroniskos maksāšanas līdzekļus. Šobrīd jau tiek popularizēti elektroniskie maksāšanas līdzekļi, tāpēc valūtas nomaiņas perioda laikā nav paredzēta īpaša kampaņa, lai palielinātu to izmantojumu.

- Skaidras naudas apmaiņa un izņemšana pēc euro ieviešanas dienas

Lai atvieglotu skaidras naudas nomaiņu, Slovākijas Valsts banka un komercbankas plāno **papildu darba stundas** 2009. gada janvāra pirmajās dienās. Skaidras naudas apmaiņas veikšanai bankas būs atvērtas 1. janvārī (kas parasti ir valsts svētku diena), kā arī nedēļas nogalē 3.–4. janvārī. Dažas filiāles atvērs īpašus uzņēmumiem paredzētus apkalpošanas lodziņus un piesaistīts to apkalpošanai arī personālu, kas parasti nestrādā tieši ar klientiem. Abu valūtu vienlaicīgas apgrozības periodā apmainītajām/ izņemtajām summām nepiemēros nekādas maksas vai apjoma ierobežojumus. Slovākijas Valsts banka un komercbankas ņem vērā Komisijas ieteikumu tuvākajās dienās pirms un pēc euro ieviešanas ar naudas automātu (ATM) un apkalpošanas lodziņu starpniecību izplatīt tikai zemas vērtības banknotes.

Bankas veic sava personāla regulāru apmācību, lai sagatavotos euro ieviešanai; dažas bankas piedāvā apmācības iespējas arī saviem lielākajiem klientiem. Daudzas bankas ir izveidojušas arī īpašas ar euro jautājumiem saistītas tīmekļa vietnes.

Praktiski visiem 2172 Slovākijas naudas automātiem no 1. janvāra plkst. 2:00 būtu jāizsniedz tikai euro banknotes (galvenokārt 10 un 20 euro banknotes). Īpašu uzmanību pievērsīs centrāli izvietotiem ATM, lai tajos pirms pusnakts būtu pietiekams daudzums Slovākijas kronu, bet pēc pusnakts — pietiekams daudzums euro skaidrās naudas. Naudas automāti, kuri tehnisku iemeslu dēļ nebūs savlaicīgi pielāgoti, tiks slēgti. Visiem 26 800 POS termināliem būtu jāspēj strādāt ar euro, sākot no euro ieviešanas dienas.

Saskaņā ar „jumta likumu” **veikalos izdots atlikums** no euro ieviešanas dienas jāizdod tikai euro. Likums aizsargā mazumtirdzniecības uzņēmumus, lai tos neizmantotu kā valūtas maiņas punktus — maksājumus Slovākijas kronās var nepieņemt, ja banknošu un monētu nominālvērtība vairāk nekā četras reizes pārsniedz maksājamo summu (iepriekš notikušo valūtas nomaiņu laikā klienti reizēm mēģināja par maziem pirkumiem maksāt ar augstas vērtības banknotēm, lai atbrīvotos no skaidrās naudas vecajā valūtā).

Ieteikuma 2008/78/EK noteikumi par naudas automātu pielāgošanu, POS termināliem, atlikuma izdošanu un īpašiem banku darba laikiem ir ievēroti.

Slovākija ir izraudzījusi iestādes, kuru kompetencē būs **euro aizsardzība pret viltošanu**. Slovākija Iekšlietu ministrijas sistēmā ir izveidojusi Valsts centrālo biroju, kā arī valsts analīzes centru (banknotēm) un monētu valsts analīzes centru; abi minētie analīzes centri atrodas Slovākijas Valsts bankas telpās. Turklāt Slovākija piedalās regulāros mācību pasākumos *PERICLES* programmas ietvaros. Slovākijas Valsts banka un komercbankas ir pasūtījušas euro banknošu autentiskuma pārbaudei nepieciešamo aprīkojumu.

- **Valūtas nomaiņai veiktie sagatavošanās darbi finanšu un banku nozarēs ir krietni pavirzījušies uz priekšu. Lai pirmajās dienās pēc valūtas nomaiņas izvairītos no loģistikas problēmām, ir jāiegulda vēl ievērojami lielāki pūliņi priekšlaikus piegādes un pakārtotās priekšlaikus piegādes apjomu palielināšanai.**
- **Jo īpaši mazumtirgotāji būtu jāaicina izmantot vienkāršoto nolīgumu, kas paredzēts jaunajā ECB vadlīnijā par pakārtotu priekšlaikus piegādi.**
- **Jāveic piemēroti pasākumi, lai tuvākajās nedēļās pirms un pēc valūtas nomaiņas nodrošinātu augstu drošības līmeni visiem skaidras naudas pārvadājumiem.**
- **Īpaša uzmanība jāveltī mazo mazumtirdzniecības uzņēmumu un mazāk aizsargātu grupu sagatavošanai skaidras naudas nomaiņai (piemēram, varētu izplatīt attiecīgu informatīvu materiālu vecāka gadagājuma cilvēkiem).**

2.4. Ar cenu attīstību saistītu ļaunprātīgu darbību un kļūdainas cenu uztveres novēršana

Saskaņā ar jaunākā *Eurobarometer* pētījuma rezultātiem 72 % Slovākijas iedzīvotāju pauž bažas par cenu pieaugumu un ļaunprātīgām darbībām, izmantojot valūtas nomaiņu⁴. Šo bažu kļiedēšana joprojām ir viens no galvenajiem uzdevumiem, kas Slovākijas iestādēm jārisina līdz valūtas nomaiņai.

⁴ Sk. *Flash Eurobarometer 237*, 2008. gada maijs.

Valsts koordinācijas komiteja, pieņemot klientu aizsardzības stratēģiju, izveidoja vispārēju pamatu klientu aizsardzībai valūtas nomaiņas laikā. Šīs stratēģijas pamatā ir trīs pīlāri: iedzīvotāju informēšana, cenu uzraudzība un cenu kontrole.

Cenu dubultā norādīšana ir svarīgs instruments, kam jāpalīdz klientiem pierast pie jaunās valūtas un jaunās vērtību skalas. Valdība ir paredzējusi noteikumus par cenu dubulto norādīšanu 2008. gada 27. marta regulā, savukārt Slovākijas Valsts banka ir pieņēmusi noteikumus, kas piemērojami finanšu nozarē. Obligātā cenu dubultā norādīšana tiks uzsākta vienu mēnesi pēc tam, kad būs pieņemts neatsaucams pārrēķina kurss, un ilgs līdz 2009. gada beigām. Mazumtirdzniecības uzņēmumi pēc brīvprātības principa var norādīt dubultas cenas vēl 6 mēnešus.

- Iniciatīva par godīgu cenu pārrēķinu

Valdības pilnvarotais kopīgi ar Slovākijas Uzņēmēju apvienību ir uzsākuši „**ētikas kodeksa**” projektu. Pievienojoties šim kodeksam, tā parakstītāji apņemas ievērot valūtas nomaiņas noteikumus un ļaunprātīgi neizmantojot to peļņas gūšanas nolūkā. Šo ētikas kodeksu ir parakstījuši aptuveni 1000 tirgus dalībnieki, pilsētas, pašvaldības un reģionālās pārvaldes. Lai prezentētu logo, pēc kura varēs atpazīt kodeksa parakstītājus, ir plānots organizēt plašu sabiedrisko pasākumu.

- Cenu uzraudzība un kontrole

Galvenā par cenu uzraudzību atbildīgā iestāde būs **Slovākijas Tirdzniecības inspekcija**. Tā ir tiesīga izteikt brīdinājumus, noteikt naudas sodus un īstenot savus lēmumus⁵. Slovākijas Tirdzniecības inspekcija kontrolēs, vai ir pareizi norādītas dubultās cenas, vai ir ievēroti cenu noapaļošanas noteikumi un vai pareizi piemērots pārrēķina kurss. Tā uzraudzīs arī cenu neitralitāti valūtas nomaiņas laikā un to, vai ievērots “jumta likumā” paredzētais aizliegums cenās iekļaut jebkādas ar valūtas nomaiņu saistītas izmaksas. Ar euro saistītās pārbaudes notiks visā cenu dubultās norādīšanas periodā, kā arī dažus mēnešus pēc tam. Šīs pārbaudes notiks, vai nu veicot kontrolpirkumus (īpašu uzmanību pievērsīs mazajiem veikaliem un veikaliem, kas atrodas attālākās vietās), vai arī pārbaudot konkrētu gadījumu pēc iedzīvotāja sūdzības saņemšanas. Sūdzības varēs iesniegt, izmantojot īpašu “euro” tālruņa līniju, e-pastu vai faksu, kā arī personīgi Slovākijas Tirdzniecības inspekcijas reģionālajos birojos. Ik pēc divām nedēļām tiks publicēts paziņojums preseī par veikto pārbaūžu rezultātiem.

Šobrīd Slovākijas Tirdzniecības inspekcijas personāls sastāv no 262 darbiniekiem, no kuriem 150 strādā „uz vietas”. Pašreizējais personāla apjoms var izrādīties nepietiekams, lai tā darbība aptvertu visu valsti.

Ja tiks konstatēts kāda piemērojamā likuma pārkāpums, Slovākijas Tirdzniecības inspekcija noskaidros iemeslu, vēršoties pie attiecīgā mazumtirgotāja. Aizdomīgas cenu izmaiņas tiks salīdzinātas ar ilgtermiņa tendencēm un tā paša produkta cenām citos veikalos un skatītas plašākā kontekstā (piemēram, ņemot vērā ražošanas resursu cenas). Ja cenas palielinājums izrādīsies nepamatots, Slovākijas Tirdzniecības inspekcija vispirms pieprasīs mazumtirgotājam nomainīt cenu uz iepriekšējo. Nākamais solis būs brīdinājums, un attiecīgā gadījumā tiks uzsākta pārkāpuma izmeklēšanas procedūra. Noteiktais termiņš galīgā lēmuma pieņemšanai pārkāpuma izmeklēšanas procedūrā ir 30 dienas (plus 30 dienas lēmumam

⁵ Tikai 8 citām valsts iestādēm Eiropas Savienībā ir salīdzinoši tikpat plaša kompetence.

pārsūdzības gadījumā). „Jumta likumā“ mazumtirgotājiem vai juridiskām personām paredzēti naudas sodi līdz EUR 60 000 apmērā. Fiziskai personai, kas ir tieši atbildīga par pārkāpumu, var piespriest naudas sodu līdz EUR 3000 apmērā.

Slovākijas Tirdzniecības inspekcijas veiktās cenu pārbaudes papildina patērētāju organizāciju cenu uzraudzības shēma. Brīvprātīgajiem inspektoriem būs jāuzrauga noteiktu produktu cenas aptuveni 350 mazumtirdzniecības vietās. Inspektoram izraudzītais veikals būs jāapmeklē divas reizes mēnesī un jāuzrauga vienu un to pašu produktu cenas. Uzraudzības rezultāti kopā ar to veikalu nosaukumiem, kuros cenas būs paaugstinātas, būs jāpublicē īpašā tīmekļa vietnē.

Šīs shēmas koncepcija ir jāuzlabo. Vienu un to pašu produktu regulāra uzraudzība vienos un tajos pašos veikalos nesniegs precīzu priekšstatu par vispārējo situāciju (kā tas šogad tika novērots Kiprā)⁶, jo attiecīgo veikalu īpašnieku uzvedību ietekmēs jau pats fakts, ka uzraudzība vispār tiek veikta. Ja netiks veiktas izlases veida pārbaudes, pastāv risks, ka cenas palielināsies citos veikalos. Turklāt nosaukt un sodīt tikai nelielu skaitu veikalu, kuri nepamatoti paaugstinājuši cenas, būtu netaisnīgi un arī neefektīvi.

Kas attiecas uz cenu oficiālo statistisko uzraudzību, Slovākijas Statistikas birojs uzraudzīs bieži pirktu produktu cenas visā dubultās cenu norādīšanas laikā. Sākot no 2008. gada jūnija tas ik pēc 10 dienām publicēs ziņojumu. Statistikas birojs uzraudzīs arī to, kā sabiedrība uztver inflāciju, un informatīvās kampaņas ietekmi.

- **Būtu plaši un aktīvi jāpopularizē „ētikas kodekss”, jo patlaban tā parakstītāju skaits ir ļoti neliels.**
- **Ātra reaģēšana un aktīva saziņa ar plašsaziņas līdzekļiem ir absolūti nepieciešams faktors, lai kliedētu iedzīvotāju bažas par cenu pieaugumu. Par cenu uzraudzību un kontroli atbildīgajām iestādēm jāspēj reaģēt tūlīt pēc sūdzības saņemšanas. Ja termiņu galīgā lēmuma pieņemšanai pārkāpuma izmeklēšanas procedūrā nav iespējams saīsināt, ir nekavējoties jāpublicē informācija par kontroles iestāžu jau veiktajiem pasākumiem. Slovākijas Tirdzniecības inspekcijas veiktās cenu uzraudzības darbības ir labi sagatavotas. Tomēr ir būtiski nodrošināt, lai tai būtu pietiekami resursi šo darbību īstenošanai visā valstī.**
- **Patērētāju apvienību paredzētajai uzraudzības shēmai nepieciešami daži būtiski pielāgojumi.**
- **Būtu jāizvairās no jebkādas administratīvas cenu iesaldēšanas vai līdzvērtīgiem tirgus darbību kropļojošiem pasākumiem, jo īpaši attiecībā uz pārtikas produktiem. Šāda veida darbības tikai novilcina cenu pieaugumu, kam jānotiek pasaules tirgu situācijas attīstības rezultātā, un rada nepareizu priekšstatu par inflāciju, jo attiecīgās cenas pēc cenu iesaldēšanas perioda beigām tik un tā tiek paaugstinātas pēkšņi, nevis pakāpeniski noteikta skaita mēnešu laikā.**
- **Tāpat ir jāprecizē, kā tiks piemērotas plānotās soda sankcijas par negodīgu cenu noteikšanu saistībā ar euro ieviešanu, jo nešķiet visai loģiski tās piemērot tikai regulētām cenām, kuras pārvaldes iestādes jau tāpat ietekmē lielā mērā.**

⁶ Saskaņā ar pieejamo informāciju mazumtirgotāji jau iepriekš zināja, kādas ir attiecīgās cenas vienā no cenu uzraudzības shēmām, un attiecīgi pielāgoja savu cenu veidošanas stratēģiju.

2.5. Uzņēmumu sagatavošana valūtas nomaiņai

Uzņēmumu sagatavošanās darbus pārejai uz euro pārrauga un atbalsta Ekonomikas ministrija un Valsts mazu un vidēju uzņēmumu attīstības aģentūra. Šīs aģentūras galvenās darbības ir reģionālā līmeņa konsultatīvo resursu izveide (sadarbībā ar Reģionālo uzņēmējdarbības informācijas centru tīklu), informatīvo semināru organizēšana maziem un vidējiem uzņēmumiem un informatīvo materiālu (piemēram, brošūru, rokasgrāmatu) sagatavošana.

Saskaņā ar Komisijas 2008. gada jūnijā veiktā pētījuma rezultātiem par MVU sagatavošanos valūtas nomaiņai, 80 % uzņēmumu jau ir uzsākuši sagatavošanās darbus. Aptuveni divas trešdaļas uzņēmumu (67 %) ir noteikuši, kādā veidā jāpielāgo datoraprīkojums; līdzīgs skaits uzņēmumu (65 %) ir informējuši savus darbiniekus, un gandrīz puse uzņēmumu (49 %) ir noteikuši euro ieviešanas ietekmi uz dažādām uzņēmuma darbības jomām. Aptuveni 70 % uzņēmumu datoru nepieciešamo pielāgojumu veikšanu uzticēs specializētam uzņēmumam; vairums uzņēmumu (82 %) neuzskata, ka saistībā ar nepieciešamajām IT sistēmu izmaiņām radīsies kādas problēmas. Gandrīz 90 % uzņēmumu uzskata, ka ir ļoti labi vai samērā labi informēti par jautājumiem saistībā ar valūtas nomaiņu.

Vairums uzņēmumu (45 %) norāda, ka pārrēķinās savas cenas no Slovākijas kronām euro, piemērojot precīzus pārrēķina noteikumus. 22 % uzņēmumu plāno piemērot kopumā neitrālu pieeju (pielāgot cenas, noapaļojot dažas uz augšu, bet citas uz leju). Būtiska daļa uzņēmumu (14 %) paredzējuši cenas pielāgot, noapaļojot tās galvenokārt uz augšu, lai arī šāda pieeja būtu pretrunā ar likumu. Šo uzņēmumu proporcionālā daļa ir ievērojami lielāka, nekā tas tika novērots Kiprā (3 %) un Slovēnijā (6 %).

Šo pētījumu apzināti veica tik agri, lai mudinātu uzņēmumus apzināties nepieciešamību uzsākt vai paātrināt sagatavošanās darbus. Uzņēmumiem ir iespēja piedalīties vairākos Valsts mazu un vidēju uzņēmumu attīstības aģentūras organizētos tematiskos semināros un/vai izmantot Reģionālo uzņēmējdarbības informācijas centru tīkla palīdzību.

- **Iestādēm būtu jānodrošina, lai visi MVU būtu pietiekami informēti par valūtas nomaiņu un saņemtu pienācīgu atbalstu.**
- **MVU veikto sagatavošanās darbu virzība ir regulāri jāuzrauga, lai noteiktu un risinātu iespējamās problēmas.**

2.6. Saziņas darbības un sabiedriskā doma

Atjaunināto un papildināto Saziņas stratēģiju saistībā ar euro ieviešanu Slovākijā pieņēma 2007. gada 17. oktobrī. To sagatavoja Darba komiteja saziņas jautājumos.

Pēc sarežģītas konkursa procedūras 2007. gada novembrī tika izraudzīta ārējās saziņas aģentūra, kurai uzdeva īstenot lielāko daļu valsts stratēģijas, savukārt papildu saziņas darbības veic Slovākijas Valsts banka, Finanšu ministrija, valdība un citas valsts pārvaldes iestādes. Ciešā sadarbībā ar partneriem, tostarp ar Eiropas Komisiju, Slovākijas iestādes ir izstrādājušas plašu saziņas kampaņu, kura tiks vērsta uz plaša diapazona mērķa grupām, izmantojot daudzus dažādus kanālus. Stratēģijas galvenie temati ir saistīti ar pasākumiem ceļā uz valūtas nomaiņu, euro ieviešanas sniegtajiem labumiem un patērētāju aizsardzību pret negodīgu cenu noteikšanu.

Slovākijas iestādes nolēma atlikt visaptverošas informatīvās kampaņas uzsākšanu līdz brīdim, kad būtu panākta lielāka noteiktība jautājumā par Slovākijas atbilstību konverģences kritērijiem. Tomēr daži sagatavošanās pasākumi tika īstenoti. Piemēram, tika izraudzīts valsts kampaņas logo un noteikts tās stils. Gan Slovākijas Valsts banka, gan Finanšu ministrija pieņēma darbā papildu personālu saziņas veikšanai; īpaša uzmanība tika veltīta ekspertu piesaistīšanai darbā ar konkrētām mērķa grupām — bērniem un jauniešiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem, personām ar īpašām vajadzībām un etnisko minoritāšu pārstāvjiem. Pēdējo mēnešu laikā Slovākijas iestādes ir regulāri organizējušas tikšanās ar preses pārstāvjiem, un tām, šķiet ir rezultāti, jo prese ir labāk informēta un pauž mazāk kritisku attieksmi pret pāreju uz euro. Lai sagatavotu Slovākijas iedzīvotājus 2008. gada otrajā pusē paredzētajai masu kampaņai, martā pirmo reizi tika demonstrēts euro popularizēšanai veltīts televīzijas raidījums.

2007. gada 7. decembrī Komisija parakstīja partnerattiecību nolīgumu ar Slovākijas iestādēm. Saskaņā ar šo „jumta nolīgumu“ Komisija sniedz atbalstu saziņas darbībām, nodrošinot reklāmas materiālus, aizdodot savas euro veltītās izstādes materiālus (kurus Bratislavā un Košicē demonstrēja 2008. gada janvārī un februārī) un Briselē organizējot semināru Slovākijas žurnālistiem (2008. gada martā). Abas partnerattiecību nolīguma puses 2007. gada 20. decembrī parakstīja arī piešķiruma līgumu. Saskaņā ar šo līgumu Komisija līdz 2008. gada jūlija beigām piedalīsies vairāku pasākumu finansēšanā — ir runa, piemēram, par saziņas darbinieku algošanu, vairākām kampaņām plašsaziņas līdzekļos (piem., čigānu mazākumtautības pārstāvjiem), valsts palīdzības tālrūpa līniju euro jautājumos, euro veltītu valsts tīmekļa vietni, projektu “euro skolās” un mācību programmu informācijas izplatītājiem.

Pēdējais *Flash Eurobarometer* jaunajās dalībvalstīs veiktais pētījums⁷ vēlreiz apliecina pēdējo gadu rezultātus. Euro ieviešanai paustais atbalsts Slovākijā joprojām pārsniedz vidējo līmeni nesēn pievienojušās dalībvalstīs, tomēr kopš 2007. gada pavasara vērojama mazliet negatīva tendence (atbalsta līmenis euro ieviešanai tagad ir tikai 52 % salīdzinājumā ar 2007. gada septembra rādītāju 55 % un 2007. gada aprīļa rādītāju 57 %).

Saziņas darbību uzsākšanai Slovākijā ir bijusi daudzējāda ietekme. Iedzīvotāju informētības pašnovērtējuma līmenis ir pieaudzis par 17 procentu punktiem, sasniedzot visaugstāko rādītāju visās valstīs, par kurām veikts pētījums (salīdzinājumā ar vidējo rādītāju 40 % ļoti labi vai samērā labi informēti jūtas 64 % slovāku). Pētījuma rezultāti liecina arī par augošu pieprasījumu pēc informācijas. Vēl vairāk ir uzlabojies zināšanu līmenis par dažiem būtiskākajiem jautājumiem saistībā ar euro.

- **Lai gan jaunākie pētījuma rezultāti par Slovākijas gatavību euro ieviešanai salīdzinājumā ar citām valstīm ir diezgan pozitīvi, tie liecina arī par viegli pieaugošu skepticismu attiecībā uz sagaidāmajām sekām un priekšrocībām.**
- **Tāpēc informatīvās kampaņas turpmākajā intensīvajā posmā liela uzmanība būs jāveltī iedzīvotāju bažām, jo īpaši saistībā ar cenu attīstību pēdējā posmā pirms valūtas nomaiņas.**

⁷ See Flash Eurobarometer 237, May 2008